

Sobre la (in)utilitat dels estudis de filologia

Una de les característiques del pensament vulgar en general (no sols del que afecta l'epistemologia marxista) és la del mecanicisme. Voler que tot sigui arribar i moldre i, doncs, atènyer-se només al que són faves comptades i exigir, en tot i per tot, immediatesa, facilitat automàtica, trinco-trinco instantani.

Un dels àmbits on fa més estralls aquesta pulsio idòlatra pel *deus ex machina* és en el de l'ensenyament. Tant entre els qui, per presumpció i per droperia, volen aprendre «com els poderosos fan: en dos mots i amb cap turment», com entre els qui, per ignorància i per senyorestevisme, reclamen que tota matèria a impartir sigui de rendibilitat «pràctica» i que ho sigui *right now*.

La docència, però, és tot el contrari. Es tracta de preparar els seus destinataris (en principi, avui dia, tot el conjunt de la població) perquè, gràcies als coneixements transmesos i a les tècniques d'instrucció corresponents, els alumnes estiguin capacitats per fer front a una realitat sempre canviant, sovint imprevisible i en qualsevol cas complexa.

Raons totes per les quals és que, ni ara ni mai, no hi ha ni hi ha hagut –i possiblement no pugui haver-hi– un sistema infal·lible que garanteixi al cent per cent l'adquisició de tot allò que cal per sortir indefectiblement airós dels reptes que, enguany com antany, planteja sens parar el món que ens envolta.

Davant aquesta impossibilitat –que basta per si mateixa a invalidar les pretensions del mecanicisme referit al camp de l'educació–, les diferents cultures han arbitrat diversos mètodes docents al llarg de l'espai i del temps, en la convicció que del fet d'alliçonar en la memorització de tals o tals altres repertoris, de llegir i de comentar tals o tals altres textos, d'ensinistrar en el maneig de tals o tals altres procediments d'observació i d'anàlisi, se'n derivaran els dinamismes mentals requerits perquè els individus puguin estar a l'alçada de qualssevol circumstàncies i contribueixin, en definitiva, a la supervivència i a la continuïtat –fins i tot en millors condicions de vida– del conjunt de la col·lectivitat.

Així, doncs, estudiar (que ve de *studere*, «esforçar-se») les sagrades escriptures, els relats homèrics, les declinacions d'una llengua sintètica, la taula de multiplicar, els símbols dels elements químics, l'aparell reproductor dels invertebrats, etc., són activitats que, en si i per si mateixes, no serveixen certament de gaire, però que fan possible que, qui s'ha esmerçat a dominar-les, no sols pugui fer-ne exhibició o aplicació ocasionals a conveniència, sinó que estigui habilitat sobretot, gràcies a la gimnàstica intel·lectual desenvolupada, per exercir moltes altres activitats que poc o res tenen de vegades a veure amb aquelles.

Lluny són ara els temps en què els britànics van bastir un imperi amb una nòmina preferentment constituïda de llicenciats en clàssiques per Oxford i Cambridge, i no menys cert és que avui les maquinetes ens eximeixen de saber fer comptes o ens resolen incomoditats ortogràfiques, però de l'actual davallada de les filologies, així com d'aquest alliberament de servituds mecàniques o memorístiques, no se'n pot en cap cas extreure que ja no calgui inculcar, a còpia dels recursos que més s'escalgui, hàbits d'aprenentatge i pràctiques d'intel·lecció per mitjà de l'estudi de temaris aparentment inútils.

La proporció relativament considerable de filòlegs entre alts càrrecs del nou executiu català sorgit de les darreres eleccions es presta a consideracions com les adés esbossades. Haver fet estudis de filologia no els farà estalvis de possibles errors (com tampoc no els en farà als restants el fet d'haver cursat altres carreres), però sí que, tot i haver d'exercir rarament com a filòlegs en el compliment de llurs noves responsabilitats, els serà enormement profitós, a l'hora de decidir sobre tal o tal altra qüestió punyent, saber de llengua i de literatura, haver-se cremat les celles en el seu moment (i encara que ara potser ja no se'n recordin) a fi de comprendre les distincions entre sons i fonemes i llur distribució respectiva, o per fer-se fonamentat cabal de les complexitats d'una novel·la o d'un simple poema.

Haver estudiat bé i haver après a fons una disciplina de lletres (com una de ciències), sempre és, més o menys a la llarga, absolutament útil i beneficiós. Poden després fallar les persones, però no la pertinència del coneixement adquirit en l'àmbit que sigui ni l'operativitat que aquest proporciona en relació amb molts altres àmbits, inclòs també el de governar un país.